

Berger Heide / Heereven

Het noordoostelijke deel van het Maasduinengebied wordt gevormd door de Eckeltse Bergen en het nabijgelegen Heereven. Iets zuidelijker, ten oosten en zuidoosten van Nieuw-Bergen ligt een aantal voormalige landbouwpercelen, die deels zijn omgevormd tot vennen, ingeklemd tussen eigendommen van de gemeente Bergen. Ze maken deel uit van de Berger Heide. In totaal bezit Stichting het Limburgs Landschap in deze omgeving 358 ha aan oude landbouwgronden, dichtgroeïend stuifzand, droge heide, vennen en naaldbos.

Geschiedenis

Het rivierduinengebied waarvan de Eckeltse Bergen deel uit maakt, is lang onherbergzaam geweest. Het zeer droge en voedselarme gebied grensde aan de noordoostzijde aan een uitgestrekt hoogveengebied, waar de mens in het verleden nauwelijks een bestaan kon opbouwen. Er werd turf gestoken (waaraan de namen Gennepse Turfven en Ottersumse Turfven herinneren) en takken van gagel, groeiend op de randen van het veen, werden benut om bezems te binden. Hiervoor werden ook de op droge delen groeiende brom, struikheide en berk benut. De meeste bezembinders woonden tot in de 20e eeuw in Siebengewald en Gennep; sinds 1960 is het beroep van bezembinder in de regio vrijwel uitgestorven. Op initiatief van mejuffrouw Holland, wonend op Landgoed Ceres, werd in het begin van de 20e eeuw het Afferdsven ten noorden van de Eckeltse Bergen ontgonnen. Daar ontstond een uitgestrekt landbouwgebied. De Eckeltse Bergen, de Berger Heide en het Heereven bleven echter grotendeels gespaard. Daar bevond zich toen een uitgestrekt stuifzand- en heidegebied, waar schapen en plaatselijk ook rundvee graasden. Tussen 1920 en 1935 is dit gebied deels met naaldbos beplant. De noordelijke en oostelijke rand van de Eckeltse Bergen en de Berger Heide bleven heide. Sinds

1972 is de Eckeltse Bergen in bezit van de Stichting het Limburgs Landschap. Een forse uitbreiding vond in 2000 plaats toen ten zuidoosten van Nieuw-Bergen een grote landbouwenclave (73 ha) op de Berger Heide kon worden aangekocht. Hier lagen tientallen jaren eerder nog vennen, het Wolfsven en het Lelieven. Het Wolfsven was vroeger het grootste echte ven van Limburg en zelfs een der grootste in Nederland, met een lengte van ongeveer een kilometer, maar maximaal slechts 1,5 m diep. Beide vennen zijn nu hersteld.

Beschrijving

De wind heeft gedurende de ijstijd maaszand in de vorm van een aantal paraboolduinen op de oostoever van de huidige Maas gedeponeerd. De noordostrand van de Eckeltse Bergen is een mooi voorbeeld van zo'n paraboolduin. Op dit duin groeit nu een heidevegetatie met struikheide, bochtige smele, brom en opslag van ruwe berk en braam. Op open stuifzandkoppen kunnen nog restanten stuifzand worden aangetroffen, waar in het recente verleden minstens 14 soorten korstmossen van het geslacht Cladonia zijn aangetroffen, waaronder landelijk zeer zeldzame. Om deze zeldzame vegetaties in stand te houden, zijn recent stuifduinen geplagd. Meer open zand biedt immers meer mogelijkheden voor echte stuifzandpioniers zoals zulke korstmossen. Op iets vochtigere bodems groeit dopheide en pijpenstrootje. Kleine aantallen gladde slangen jagen er op de hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis. De heide op de Eckeltse Bergen grenst aan de zuid- en westzijde aan naaldbos. Juist dit grensgebied vormt een uitstekende biotoop voor karakteristieke vogelsoorten als boomleeuwerik, boompieper en geelgors. Het bos bestaat op dit moment voornamelijk uit grove

dennen. De eerste spontane veranderingen in de richting van een natuurlijker bostype zijn echter zichtbaar: eiken en ruwe berken hebben zich gevestigd. Ook door inrichtingsmaatregelen verandert dit bos. Geïsoleerde heideterreinen in het bos zijn verbonden met de grote heideterreinen door plaatselijk bomen te kappen. Zo kunnen plant en dier van de heide zich nu via enkele verbrede bospaden verplaatsen door het open bos. Talrijke vogelsoorten in het bos zijn het goudhaantje, de kuifmees en de grote bonte specht, maar ook de groene specht en de gekraagde roodstaart. Deze twee laatste soorten hebben sterk geprofiteerd van het bosbeheer, waarbij variatie in open ruimte centraal staat. Ze zoeken hun voedsel vooral op de grond en hebben daarvoor in half-open bossen meer mogelijkheden. Behalve veel vogelsoorten leven er ook allerlei zoogdieren. Zo heeft de das er een burcht en verschijnen er af en toe wilde zwijnen. Deze komen uit het juist over de Duitse grens liggende Reichswald. De voormalige landbouwenclave op de Berger Heide ziet er heel anders uit. Het is een grote open oppervlakte ingeklemd tussen goed ontwikkelde heidevelden. Tot voor kort werden deze terreinen benut als intensief akkerbouwgebied, waar de wuivende maïshalmen prominent aanwezig

waren. De natuurwaarde van deze terreinen was gering. Vooruitlopend op de herinrichting van het gebied gebruikte de Stichting het terrein op extensieve wijze.

Extensieve graanteelt komt de afwisseling in het gebied ten goede. Een groot deel van het gewas wordt niet geoogst. Hierdoor is het gebied met name in herfst en winter een eldorado voor vogels. Er concentreren zich honderden vinkachtigen en gorzen, die leven van de graankorrels en de akkerkruiden. De hoge aantallen muizen trekken roofvogels als buizerd, torenvalk en blauwe kiekendief aan. Ook de kleinste Nederlands 'roofvogel', de klapekster, komt graag in deze terreinen. De extensieve graanakkers hebben nu deels plaats gemaakt voor herstelde vennen. Uit historische gegevens blijkt dat hier in het verleden zeer zeldzame plantensoorten groeiden als waterlobelia, veenbloembies en witte waterranonkel. De recent uitgevoerde maatregelen zijn gericht op het tegengaan van verdroging, zodat de vennen met hun oorspronkelijke, zeldzame flora en fauna terugkomen. Ten noorden van de Eckeltse Bergen heeft in 2011 een belangrijke gebiedsuitbreiding plaatsgevonden door verwerving van het Heereven. In dit gebied komt de knoflookpad nog voor. Deze soort is in Nederland sterk achteruit gegaan. De Stichting zal door afgestemd beheer dit voortplantingswater voor deze soort trachten te behouden. Tevens zijn er in de omgeving door terreinverlaging al poelen gemaakt waar de soort zich ook kan voortplanten. *Bron: website Limburgs Landschap.*

Zie verder:

- **Excursieverslag van het KNNV. Voor meer info klik [hier](#).**
- **Beknopte omschrijving op Wikipedia. Voor meer info klik [hier](#).**
- **Geologie/Cultuurhistorie. Voor meer info klik [hier](#).**
- **Ministerie van EZ. Maasduinen. Voor meer info klik hier Klik [hier](#).**

Wandelingen in en om dit gebied:

- **Members.home.nl Wandeling Bergerheide. Klik [hier](#).**
- **Wandelfolder Limburgs Landschap; Bergerheide, Reindersmeer, Bosserheide en Putjesberg. Voor meer info klik [hier](#).**
- **Wandelzoekpagina Trage Tocht Nieuw-Bergen 17 km. Voor meer info klik [hier](#).**
- **Op de website van "Liefde voor Limburg" kunt u zelf uw route plannen. Voor meer klik [hier](#).**
- **Staatsbosbeheer heeft een drietal routes op haar website weergegeven. Voor meer info klik [hier](#).**